

Dopisna teologija

NOVI ZAVJET 1

Izdaje: Institut za višu teološku kulturu pri Bogoslovnom fakultetu, Zagreb,
Kaptol 31, telefon: (041) 38-446
Glavni urednik: Dr. Jerko Fućak, predstojnik Instituta
41000 Zagreb, Kaptol 9

2. PRIBLIŽILO SE KRALJEVSTVO BOŽJE: Mk 1,1-8,30

2.1. UVOD U EVANĐELJE PO MARKU

Počinjemo raditi na jednom evanđelju. Sve što smo o evanđeljima saznali iz uvoda u NZ može nam sada dobro doći.

2.1.1. Pisac prvog evanđelja

I ova je knjiga NZ anonimna: kao ni druga evanđelja ne daje podatke o piscu. Biskup Papija iz Hierapolisa (oko 130.g.) pripisuje ovaj spis Ivanu Marku, u čijoj se rodnoj kući sakupljala kršćanska zajednica (Dj 12,12). Radio je, navodno, s Barnabom i Pavlom (Dj 12,25 i 13,5). Marko i Barnaba odvojili su se od Pavla na Pavlovu prvom apostolskom putovanju očito zbog toga što nisu bili dorasli njegovim zahtjevima (Dj 15,36-39). Iz kasnijih pisama (Kol 4,10 i dr.) vidimo da to nije bio konačni rastanak. Marko je napokon bio Petrov tumač u Rimu (1 Pt 5,13). Prema legendi Petrova propovijed toliko je privlačila mase da je morao zvati Marka u pomoć. Marko bi brižno zapisivao propovijedi apostolskog prvaka. No ovdje su očite namjere Crkve koja samu sebe pravda. Tko je napisao Markovo evanđelje? To pitanje ostat će za sva vremena otvoreno domišljanjima. Danas se ne smatra sigurnim da je ista osoba Ivan Marko iz Dj 12,12, Petrov tumač i evanđelist Marko.

2.1.2. Osobitost Markova evanđelja

Prvi sređeni spis usmenih predaja o Isusu danas posjedujemo zahvaljujući Marku. Vremenski redosljed ne odgovara zbiljskom redosljedu događaja. Evanđelje se drži povijesno-spasenjskog plana pa zato zbija sav Kristov događaj u razdoblje jedne godine. Zemljopisni okviri tako su izabrani da Isusov put vodi iz Galileje u Jeruzalem. I drugi sinoptici drže se ove sheme: djelovanje u Galileji – put u Jeruzalem – posljednji dani u Jeruzalemu.

Po tome što Marko često prevodi hebrejske i aramejske izraze na grčki i što objašnjava židovske običaje, zaključuje se da je to evanđelje pisano kršćanima u poganskom području rimskoga carstva.

U stilistici Marko nije vješt. On slaže rečenice jednu do druge povezujući ih veznikom *i*. Time je otežan pristup ovom spisu. Možda baš u tome leži uzrok zašto i sami crkveni oci Marka rijetko komentiraju.

Marko stavlja težište na Isusove čine: oni su mu dokazom da je započelo Kraljevstvo Božje.

Marko je sigurno imao i upotrebljavao ove predloške:

- izvještaje o izvanrednim Isusovim činima (čudima): 4,34-41; 5,1-20; itd.
- prepirke: 2,15–3,6; itd.
- prispodobe: 4,2-10; itd.
- izvještaj o mucu: 8,27-33; 9,2-13; itd.

Izvještaj o mucu zauzima tako važno mjesto da se gotovo može reći: Markovo evanđelje je “izvještaj o mucu s opširnim uvodom”. Iz toga se vidi što je za Marka značila Isusova smrt i uskrsnuće.

2.1.3. Povod evanđelja po Marku

Marko uopće ne spominje razorenje Jeruzalema, a misioniranje pogana prihvaća kao normalnu stvar. Stoga se nastanak evanđelja stavlja između 65-75. g.

Marko je uočio opasnost da kršćanstvo gubi povijesnu pozadinu. Upravo zbog toga on utvrđuje povijesnost Isusove smrti i uskrsnuća. Pokazuje kako u Isusu sam Bog snažno djeluje, jer je Isus Sin Božji.

Isus više djeluje, manje poučava. Kraljevstvo je Božje započelo: Isus nadjačava sve zle sile znakovima, ne dokazima. Jedino vjerom možemo prihvatiti njegovo mesijansko poslanje. I sami učenici najprije moraju proći kroz sumnju pa je onda nadrastiti (8,32 sl. i 8,16-21). Isusovo mesijansko poslanje postat će potpuno jasno tek u uskrsnuću. Do tada je skrivano poput tajne (1,25; 3,12; 8,30). U vezi s Isusovim ponovnim dolaskom nema jedinstvenog mišljenja. Po 9,1 ponovni je dolazak neposredno blizu. Po drugim izvještajima (13,9-13 i 16,15-20) priprava za Kristov ponovni dolazak ima biti razdoblje misioniranja svega svijeta. Evanđelje, Radosna Vijest, upućena je svim ljudima, dakle i nama.

2.1.4. Plan Markova evanđelja

Rijetka su izdanja Biblije koja čitaocu pomažu prepoznati strukturu određenog evanđelja. Naslovi pojedinih odlomaka često bacaju novo svjetlo na tekst. Mi preuzimamo plan Mk iz knjižice "Jesus Christus", Neues Testament in Auswahl, Einheitstext, koju je preuredio pomoćni biskup Dr. A. Stöger.

MARKOVO EVANĐELJE

1. POČETAK NAVJEŠĆIVANJA O SPASENJU (Mk 1,1–1,13)

2. ISUSOVO DJELOVANJE U GALILEJI (Mk 1,14–8,30)

- Početak moćnog Isusova djelovanja (Mk 1,14-1,45)
- Isusova moć: ljudima na spasenje (Mk 2,1-3,6)
- Isusovo djelovanje vodi k razdiobi ljudi (Mk 3,7-3,35)
- Razdioba kroz prispodobe (Mk 4,1-4,34)
- Na vrhuncu moćnog djelovanja – tko je Isus? (Mk 4,35-5,43)
- Unatoč moćnim spasiteljskim djelima spasenja – neprihvaćen i odbačen (Mk 6,1-31)
- Moćni i brižni pastir svoga naroda obraća se poganima (Mk 6,32-8,30)

3. NA PUTU U JERUZALEM – ISUS UČITELJ CRKVE

- Prvi navještaj muke i uskrsnuća (Mk 8,31-9,29)
- Drugi navještaj muke i uskrsnuća (Mk 9,30-10,31)
- Treći navještaj muke i uskrsnuća (Mk 10,32-10,52)

4. POSLJEDNI DANI U JERUZALEMU

- Znakovita djela mesijanske moći (Mk 11, 1-26)
- Učitelj s mesijanskom moći (Mk 11,27-12,44)
- Govor o konačnom vremenu (Mk 13,1-37)

5. SMRT I USKRSNUĆE

- Rastanak i hapšenje (Mk 14,1-52)
- Proces protiv Isusa (Mk 14,53-15,15)
- Osuda (Mk 15,16-15,47)
- Uskrsnuće (Mk 16,1-20)

ZADATAK: Pročitajte u jednom dahu cijelo Evanđelje po Marku (nije dugačko). Nakon toga se zapitajte: Što sam otkrio? Što me osobito dojmilo? O čemu ili o kome Mk govori? Što želi pokazati? Zapišite kratko odgovore na pitanja (ne bojte se nepotpunosti odgovora; ta istom ste na početku tečaja).

Želite li još dublje upoznati Evanđelje, pročitajte ga nakon toga još jednom. Pri tom pripazite na neke činjenice:

- a) *podcrtajte sva mjesta kamo Isus dolazi, različitim bojama označite da li je na ta mjesta došao sam ili s učenicima. Možete li iz tih putovanja nešto zaključiti? Što je na primjer u Isusovo vrijeme značila Galileja (usp. Biblijski leksikon)? Čega je bila simbol (usp. Mt 4,15)? Zašto Isus odlazi na drugu stranu Jezera? Što se nalazi sa zapadne, a što s istočne strane Genezaretskog jezera (vidi zemljopisnu kartu u Bibliji)?*

- b) *Kojim imenima Mk zove Isusa? Tko ga zove kojim imenom? Zapažate li u tom pogledu neku postupnost i razvoj? Jeste li u Evanđelju zapazili neki u tom pogledu posebno značajan trenutak? Kako Isus sam sebe zove? Kako se postavlja prema tome kako ga drugi zovu?*
- c) *Kako se Isus postavlja prema učenicima, gdje je sam, a gdje je s njima? Kako se odnosi prema mnoštvu? Prema svojoj rodbini? Prema protivnicima? Označite to u tekstu različitim bojama.*

UVOĐENJE U RAZUMIJEVANJE TEKSTA

Početak navješćivanja o spasenju: Mk 1,1 – 1,13

Evanđelist Marko napisao je svoje evanđelje bez predpovijesti ili izvještaja o djetinjstvu Isusovu. Prvih 13 redaka jest kao neki uvod i proslav. Ti redci ovaj spis označuju nazivom Evanđelje – Radosna Vijest i opisuju nastup Ivana Krstitelja kojeg je uloga podređena zadaći Duhom pomazanog Sina Božjega.

Prvi redak jest programatska rečenica, a po obliku naslov. Riječ “Evanđelje” točno je opisana tim naslovom pa objašnjenje nije niti potrebno: to je pobjedonosna poruka što ide u svijet da ga usreći. Njen sadržaj glasi: Isus (iz Nazareta) jest Pomazanik Božji, Sin Božji među nama. Ovdje upotrijebljeni pojmovi pretpostavljaju čvrstu vjersku predaju. Budući da je sam Sin glasonoša Dobre Vijesti, ta se poruka može opovrgnuti ili zamijeniti drugom.

VJEŽBA: Pročitajte u RBT natuknice: Evanđelje, Isus Krist, Sin Božji.

U susljednim redcima (1,2-8) slušamo Marka koji svoju poruku potkrijepljuje Pismom (SZ). Zajedno stavljeni citati iz Mal 3,1 i Iz 40,3 uvjeravaju nas da je započelo konačno vrijeme spasenja. Uočimo: Ivan je predglasnik, glas, onaj koji nagovještuje, zvučnik, on zove na obraćenje. Tko pođe putem obraćenja, prima znak: pokorničko krštenje. Taj znak spasenja ljude međusobno povezuje i obvezuje da nastave ići tim putem. Ispovijedanje grijeha jest izraz promjene mišljenja.

Sam Ivan trudi se da svojim načinom života bude uvjerljiv svjedok. Njegovo djelovanje nije promašeno: sa svih strana zemlje ljudi hrle k njemu. Njegov nastup u pustinji očituje ga pravim prorokom. Nakon njega dolazi pravi Opunomoćenik. Zajedništvo s njim postiže tko se krsti Duhom. Tako se ispunja Joel 3,1-2, prema kojem će u “posljednjim danima” svi biti ispunjeni Duhom Božjim.

Za daljnje razmišljanje:

- *Prepoznajem li pozive Božje koji su mi u životu upravljani?*
- *Gdje doživljavam kršćansku poruku kao Radosnu poruku?*
- *Kako će moje krštenje vodom postati krštenje Duhom?*
- *Kojim sam ljudima ja postao vjesnikom spasenja?*

Redci 9-13 (Isusovo krštenje i napastovanje) shvatljivi su samo na osnovi vjere u uskrsnuće koja je živjela u poukrsnoj vjerskoj predaji. "Onih dana dođe Isus iz Nazareta". Povijest spasenja događa se (izvornik počinje riječima: "Dogodilo se") na povijesnoprovrjeljivu tlu. Isusov rodni grad i zavičaj poznati su nam. Isus je među mnoštvom na putu. Ali on ostaje tajanstven. To može povjerovati samo onaj kome je s neba objavljeno. (rr. 10-11). Marko to piše ljudima koji su i sami kršteni, za koje je voda znak nevidljivog ispunjenja Duhom. Da je Isus ispunjen Duhom, može se samo slikovito prikazati: silazak Duha Svetog u liku goluba i glasa koji saopćava središnju poruku, tj. Kerigmu. "Popratne pojave" Isusova krštenja žele objasniti što se događa: Isus je potvrđen kao ljubljani Sin Božji riječima koje su, kao i one iz r. 11 iz SZ (Ps 2,7; Post 22,2.12.16; Iz 62,4). Taj način prikazivanja karakterističan je za književnu vrstu "evanđelja": u njemu se osnovni događaj krštenja tumači viđenjima, slušanjem glasova, oblacima, svijetlom, itd.

Ivan je beznačajan kad se uspoređi s Isusom. Krštenje traži vjeru u Isusa Krista. Ali Kršteni, Duhom ispunjeni, i dalje ostaje podložan kušnji (Mk 1,12-13). Isus je odveden u pustinju. Po biblijskom shvaćanju pustinja je mjesto gdje se zadržava zlo i demonske sile, ali i mjesto gdje se doživljava Bog (usp. Hoš 2,16-19).

Marko usmjeruje pogled na nas krštene i ohrabruje nas: ne stojimo sami pred zlim svjetskim silama! I mi smo, kao i Isus, oboružani za životne zadaće; anđeli Božji i nama služe.

Pogledajmo paralelno mjesto u Lukinu evanđelju. Lk 4,1-13 obrađuje događaj Isusove kušnje i pokazuje da je prakušnja u ovome: Isusa iz Nazareta odvratiti od njegova mesijanskog poslanja. Krštenik se mora čuvati da opet ne upadne u službu zlim silama svijeta i da ne izda svoje poslanje. Isus je raskinuo okove palog čovječanstva. Ovdje se bez objašnjavanja govori o Sotoni kao osobnom biću. On je glavni Isusov protivnik. Doduše, i Isusov je život neprekinuti lanac kušnja (usp. Maslinsku goru: Mk 14,32-42) ali je đavolska moć načelno skršena, sve ako i nije nestala. Vrijeme Crkve obilježeno je sukobom onih koji vjeruju u Sina Božjega s posljednjim đavolskim napadajima.

Isusovo krštenje i kušnja kao cjelina poučavaju nas krštene o stvarnim odnosima sila u svijetu: Spas leži u mesijanskoj osobi Isusa iz Nazareta.

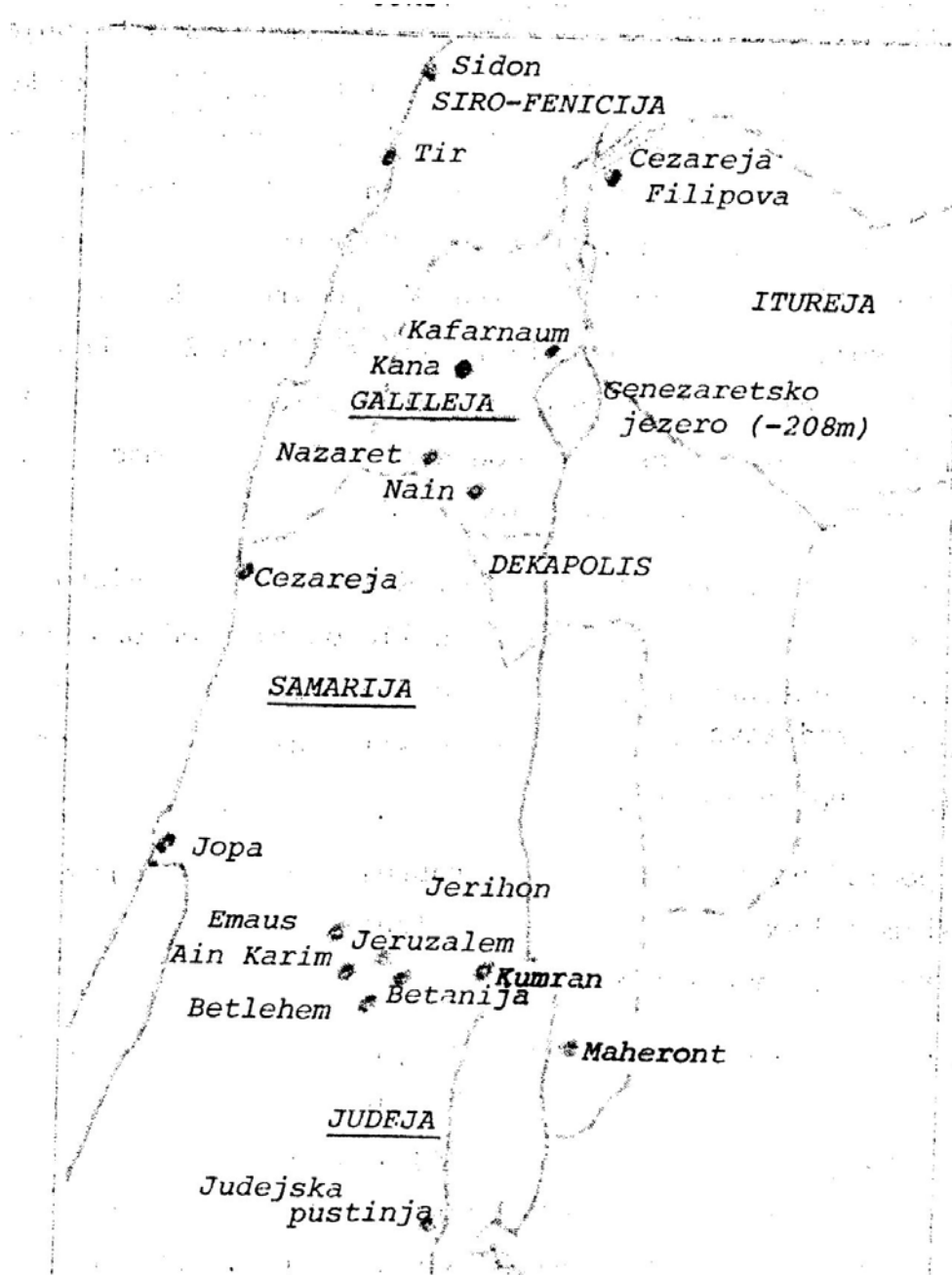
2.2. ISUSOVO DJELOVANJE U GALILEJI (Mk 1,14-8,30)

2.2.1. Početak moćnog djelovanja (Mk 1,14-1,45)

2.2.1.1. Isus navješćuje da Bog sada stvara svoje Kraljevstvo (Mk 1,14-15)

U ovim redcima sažeto je izražen razlog i povod Isusova djelovanja. Da bi se razumio tekst potrebno je znati zemljopisni položaj. Jeruzalem leži na jugu ali je na brdu, pa sa svih strana treba "uzlaziti u

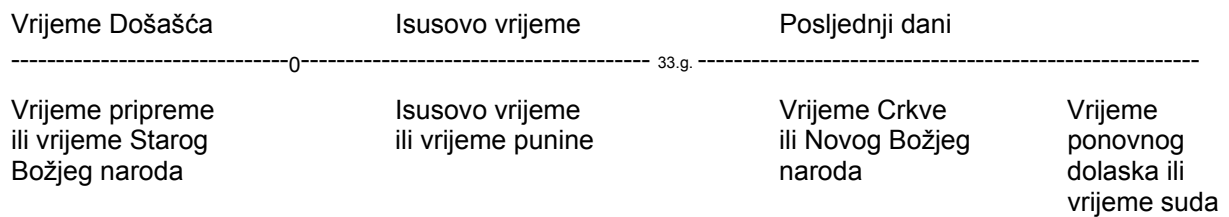
Jeruzalem". Ali sam taj izričaj potječe, čini se, iz vremena kad se iz Davidova Grada (Ofela) uzlazilo na brdo Moriju na kojem je bio Hram.

Marko ovdje upotrebljava pojmove koji se nalaze u cijelom Svetom Pismu, ključni su i imaju uvijek isto značenje:

- "Evandjelje Božje": Božja poruka za naš spas, za našu sreću, za naše izbavljenje. Isus je glasonoša jedinoga Boga. Ta poruka traži od nas vjeru. Nju Crkva prenosi drugima: Isus, propovjednik Božjeg evanđelja, prisutan je među nama u (napisanom) evanđelju Crkve.
- U Božjem planu sve ima svoje vrijeme. Vrijeme spasenja dostiže u Isusu svoj vrhunac i svoju puninu. Prošlo je vrijeme iščekivanja. Krist živi i dalje u vremenu Crkve, koja će proći i kroz posljednje dane koračajući ususret ponovnom Kristovu dolasku ili vremenu suda.

Schema: Bog govori i djeluje u povijesti:

Kršćanstvo je povijesna religija. Spas i propast događaju se uvijek u prostorno-vremenskim okvirima. U svakidašnjim događajima u svijetu kršćani ne vide samo "svjetsku povijest", život i napredak privrede, kulture, politike i umjetnosti ili samo povijest rađanja i umiranja. Sve ima svoje spasenjsko značenje. Bog nije izvan povijesti. S tim nam se nameću svi problemi Božje blizine i daljine. Vjerovati u providnost Božju ne znači ništa drugo nego vjerovati da svaki događaj ima spasenjsko značenje i da nam Bog zaista u povijesti daje šansu da radimo na našem spasenju, i pojedinačno i zajednički.

"Približilo se Kraljevstvo Božje." Kraljevstvo Božje, u Mt Kraljevstvo nebesko, najbolje obuhvaća sav pojam spasenja. Isus često upotrebljava riječi "Kraljevstvo Božje". Taj se izričaj može smatrati izvorno Isusovim (*ipsissima vox Iesu*).

Njime se označuje novi odnos između Boga i čovjeka, odnos koji je Isus uspostavio. On obuhvaća svu njegovu učiteljski zadaću i djelotvornost njegovih čina. Kraljevstvo Božje širi se i sprema kraj moći sotone, zla, grijeha i smrti.

Poruka o Kraljevstvu i kraljevanju Božjem ostat će nam uvijek tajanstvena. U 9 i 10. poglavlju ona je već zbiljski djelatna, ali je svi ne vide.

Uvjeti za ulaz u Kraljevstvo jesu obraćenje i vjera (r. 15), a mogu se sažeti u ljubavi koju Isus zahtijeva.

Kraljevstvo Božje pretpostavlja čisto i prozirno srce, kakvo je u djece. I napokon Isus kaže da je prihvaćanje ulaska u Kraljevstvo Božje u svojoj srži dar Božji i da se ono ne može zaslužiti. U 4. poglavlju, u prisposobama o Kraljevstvu Božjem, nagovještuje se da Kraljevstvo Božje preobražava zbilju svijeta poput kvasca koji prožima sve tijesto. Učeniku je dano da shvaća Kraljevstvo Božje, ukoliko je zaista učenik. Približilo se Kraljevstvo, tj. ono se bliži onome komu se Isus približava. Ono je za onoga tko se obrati i vjeruje Evanđelju. Sada se treba obratiti. Ne propuštati vrijeme. Sada je vrijeme spasenja. Kraljevstvo Božje bit će dovršeno za ponovnog Kristova dolaska (pročitajte i natuknicu Kraljevstvo u RBT).

2.2.1.2. Moćnom riječju Isus poziva prve učenike (Mk 1,16-20)

Isus ne ostaje sam u zadaći navješćivanja Kraljevstva. Njena žurnost izražena je pozivom suradnika, ljudi odvedenih izravno s njihovih radnih mjesta, ljudi koji nisu imali vremena za otezanje i ispitivanje o sadržaju i smislu nove zadaće. Oni idu za Isusom koga do tada nisu niti poznavali. Po njemu se imaju ravnati. Ovaj je odlomak očito stiliziran: ne odražuje onaj psihološki razvoj odnosa koji se događa između učitelja i učenika (usp. npr. Lk 5,1-11). Isusova moćna riječ uvjerava. Igra riječi puna je znakovitosti: ribari na jezeru postat će ribari ljudi. Jedino time je naznačeno na što su pozvani: za ljude. Njihov život kreće novim usmjerenjem: sve dosadašnje napuštaju.

Za daljnje razmišljanje:

Što uključuje nasljedovanje Isusa?

- *Dijeliti učiteljevu sudbinu: Mk 8,31-34*
- *Služiti, a ne vladati: Mk 10, 41-45*
- *Biti za ljude: Mk 16,15*

Pročitajte u RBT natuknice: Poziv i slijediti.

2.2.1.3. Dan moćnog djelovanja u Kafarnaumu (Mk 1,21-34)

2.2.1.3.1. Isus krši vlast zlih sila (Mk 1,21-28)

U Kafarnaumu, dakle, u bližoj okolici svoga zavičaja, Isus započinje svoje djelovanje. U tom gradu bilo je ljekovitih izvora na kojima su se skupljali mnogi bolesnici. Isus ulazi subotom u sinagogu. U židovskom bogoslužju objašnjavanje Pisma dopušteno je svakom tko se javi. Isusov nastup bio je već svima poznat po tome što pokazuje novu "moć", a time zasjenjuje predaju. Pismoznanci: većinom su to bili svećenici vješti u Pismu i židovskim zakonima. Nisu bili nejedinstveni; neki su bili bliski farizejima pa se stoga često istovremeno govori o pismoznancima i farizejima. Sinagoga: Mjesto okupljanja židovske zajednice. Sinagoge su nastajale gdje god su bili Židovi, pa i u samom Izraelu izvan Jeruzalema. Zli duhovi (demoni): u Isusovo doba vjera u zle duhove i demone bila je tako živa u Židovstvu kao nikad do tada. Današnja diskusija o ovom problemu možda nekome samo otežava pristup evanđeoskom tekstu. Pitajmo se koji duh nas tjera, a koji ispunja, koji utječe na nas, a govoreći biblijskim jezikom – kojim smo duhom opsjednuti? Nečistog duha, koji ima u vlasti nekog čovjeka, može nadvladati samo Isusov Duh. No tu moramo biti oprezni da Isusa ne svrstamo u predodžbe novih filmova o istjerivanju zlih duhova. Zao duh nečistoće, koji je opsjeo nekog čovjeka, prepoznaje u Isusu Duha Božjega i bori se protiv njega. Znakovi bolesti – krikovi i grčeviti trzaji podsjećaju na padavicu. Ostajemo li vjerni svjedočanstvu Svetog Pisma ako pretpostavimo da je ovdje riječ o ozdravljenju bolesnika? Naravno, Biblija govori u predodžbama ondašnjeg vremena. Teško je doći do konačnog odgovora. Cilj izvještaja jest pokazati kakav je odjek na Isusov moćni nastup: čuđenje, divljenje, vijest se širi munjevitom brzinom. Ali vjera još nije moguća. Postavlja se pitanje: Što to sve

znači? Da duhove pokreću ne samo Isusovi čini, nego i njegovo propovijedanje. Upadljivi Isusov nastup, njegov novi nauk i izvanredni, pa i egzorcistički čini, bez sumnje su vjerodostojna predaja NZ.

Za daljnje razmišljanje:

- Što Isus znači za mene?
- Kako govorim o Isusu Kristu (Djetešcu Isusu ili opunomoćenom Gospodinu)?
- Da li u sadašnjem i ovdašnjem povijesnom trenutku zapažam nazočnost Kraljevstva Božjega (pobjedu nad zlom)? U čemu?

2.2.1.3.2. Ozdravljenje Petrove punice (Mk 1,29-31)

Izveštaj o čudu oblikovan je zakonima izvješćivanja o čudima. Takvi su izvještaji u ono vrijeme bili poznati u Bibliji i izvan nje.

Plan biblijskog izvještaja o čudu:

1. Situacija - napuštanje sinagoge (subota); apostoli (Crkva) su prisutni.
2. Vrsta bolesti - Petrova punica u vrućici.
3. Susret s Isusom - on joj pristupi.
4. Ozdravljenje (činom) - prihvati je za ruku.
5. Odjek čina - i posluživaše im.

Bolestan čovjek nespašen je čovjek. Ako je Kraljevstvo Božje blizu, onda i bolest mora biti svladana. Nekoga izliječiti znači učiniti spasiteljsko djelo. Isus će reći: Dođite k meni svi koji ste njegovali i ozdravljali bolesne jer ste to meni učinili!

2.2.1.3.3. Znak početka Božjeg milosrdnog, spasonosnog i moćnog kraljevanja (Mk 1,32-34)

U jednom danu prikazano je Isusovo djelovanje u Kafranaumu. Marko to sažeto iznosi u redcima 32-34. Isusovo spasiteljsko djelovanje traje sav dan. Bolesnici dolaze do kasno u noć. Čovječanstvu je toliko potrebno spasenje! Ako nađemo nekoga tko nam zaista može pomoći, presretni smo. Svojim činima Isus budi pouzdanje da nas u konačnici jedino on može izliječiti. Zlodusi moraju šutjeti o Isusovu božanstvu jer je to tajna koja će se objaviti tek nakon uskrsnuća. "Zapovijedi šutnje" vrijede posebno za zloduhe. Time se želi istaći da Isus nije bio povezan s njima (kao na primjer sa svojim misionarima) – jer oni su snage Bogu protivne – pa da se stoga ni kršćansko poslanje ne smije s njima povezati.

2.2.1.4. Propovijedanje tjera u širinu (Mk 1,35-45)

2.2.1.4.1. Propovijedanje mora zahvatiti svu Galileju (Mk 1,35-39)

Galileja je simbol prijateljskog primanja Isusa (usp. Mk 16,7). Zašto svi traže Isusa? Pogrešno su shvaćeni njegovi spasiteljski čini. To susrećemo i danas: potreban nam je crkveni karitas, a crkvenog bogoslužja možemo se odreći.

Isusu je potrebna povezanost s Ocem. On nije došao da sebe stavi u središte pozornosti, nego da nam objavi i proslavi Oca. Za to on moli. Nije došao da bude "prečasni gospodin župnik" u Kafarnaumu, nego poslanik za mnoge.

Za osobno razmišljanje:

Što za mene znači "moliti":

- a) *snaga koja Boga usmjeruje po našoj volji,*
- b) *snaga koja nas usmjerava prema Božjoj volji?*

Koliko nas radosna poruka spasenja tjera da o njoj svagdje govorimo?

2.2.1.4.2. Dobru Vijest moraju svi čuti (Mk 1,40-45)

Isus ne nastupa kao filmska zvijezda. Opis posebne situacije – poput slika za razmatranje – dosiže svoj vrhunac: ozdravljeni je presretan. Društvo se moralo štititi protiv zaraze pa je tjeralo gubavce u osamljenost. Ako bi im se netko približavao morao bi gubavac sam vikati: "Gubavac, gubavac!". Bolje je bilo umrijeti, nego li imati tu bolest. Teža od tjelesne bolesti bila je osamljenost, izdvojenost, izolacija. Stoga je bila neopisiva sreća kad je netko ozdravio. Ozdravljeni je morao svugdje pripovijedati o svojoj sreći: Radosna poruka kružila je svijetom. Povrh onoga što je uobičajeno, evanđelje u ovom odlomku stavlja dva nova naglaska:

- a) Bolesnik se prostire pred Isusom i govori: "Ako hoćeš, možeš..." Ti izrazi povjerenja vrijede samo pred Bogom.
- b) Pokaži se svećenicima! Svećenici su morali potvrditi ozdravljenje i ozdravljenoga vratiti u društvo.

Promatraj "sliku Isusa" u ovom odlomku:

- *pred njim padaju ljudi ničice*
- *Isus je nutarnje ganut iz punine Duha*
- *Zvijezda ili Očev poslanik*
- *Lako je poistovjetiti kazališni komad i poruku o Kraljevstvu Božjem u riječi i djelu.*

2.2.2. Isusova moć ljudima na spasenje (2,1-3,6)

Narednih pet izvještaja tvore jednu cjelinu. S Mk 2,1-12 počinje protivljenje Isusu. Tko vidi samo svoj svijet, kao pismoznanci i farizeji, u opasnosti je da ostane zatvoren za iznenadni Božji ulazak u svijet i u vlastiti život.

Mk 2,13 – 3,6 su četiri prepirke. Vjerojatno su one bile sročene još prije Marka: evanđelist je ovamo uklopio već gotove izvještaje. Ti izvještaji napisani su s namjerom da odgovore na određena pitanja Markove kršćanske zajednice.

2.2.2.1. Isus se služi svojom moći da oslobodi od grijeha (Mk 2,1-12)

Nespašenost se pokazuje i u trećem obliku: grijehu (ne samo u zlim silama i bolestima). Grešnik se vara u svojoj sreći. Traži je izvan Boga. Biblijski pojam grijeha jasno kaže: "hamartia" = biti na pogrešnu putu, skrenuti s pravog puta, lutati, varati se. Vješto je to prikazano. Poteškoće koje svladavaju oni što prilaze Isusu bude u nama osjećaje: oni su uporni, vjeruju da jedino Isus može pomoći, da nitko ne može pomoći kao Isus. Pojavljuje se i nešto novo – sporno pitanje pismoznana: Tko može grijeha opraštati osim Boga? Isus nastupa kao novi donosilac spasenja – svojim činom koji dvostruko iznenađuje: opraštanjem grijeha i ozdravljenjem. Počasni naslov "Sin Čovječji" potječe iz SZ (Dn 7,13 ssl). Time si Isus pripisuje božansku moć iako oči vide samo čovjeka. Zanos svjedoka odjekuje do nas i zanosi i nas: divljenje, slavljenje Boga, klanjanje; Bog je posve uz nas. "Odjek" – opaska evanđeliste o prihvaćanju ili odbacivanju Isusovih riječi ili čina).

Za daljnje razmišljanje:

- *Kada sam doživio da je oprostjenje od grijeha "doživljeno spasenje"? Kako bih opisao to spasenje?*
- *Što ljudi žele najprije: zdravlje ili oprostjenje grijeha?*
- *Naša molitva neka bude u prvom redu slavljenje Boga!*
- *Za što slavim i hvalim danas Boga i njegova Vjesnika spasenja?*
- *Pročitajte u RBT članke: Grijeh i opraštanje. Što ste osobito zapazili?*

2.2.2.2. Isus se služi svojom moći da prihvati odbačene (Mk 2,13-17)

Isus je opet onaj u kom svi crpe novu snagu. Grupe na rubu društva, od društva prezreni, sada mogu odahnuti jer se Isus priklanja upravo njima. Javnog grešnika poziva u krug svojih najbližih suradnika.

Carinici: nisu imali točne propise o visini carine pa su se obogaćivali i služili metodama prisiljavanja. Osim toga bili su u službi Rimljana. Smatrali su ih javnim grešnicima kojih se trebalo kloniti. Isus je ovim postupkom natovario na se najveći skandal: to je, smatrali su, već previše: on ide zvati grešnike i s njima jede. U svakom vremenu ima ljudi koji oštrim okom bdiju nad načinom života drugih, a sebe smatraju moralnim sucima. Takvi nastupaju i protiv Isusa, koji je morao dozvoliti da ga prozovu izjelicom i pijancom (Mt 11,19).

Isus sebe smatra liječnikom bolesnih, tj. svih nas. Isus govori: Ja sam tvoj liječnik.

Farizeizam: = samoopravdanost.

Za razmišljanje:

- *Koja iskustva potvrđuju riječ: Bog operira većinom bez narkoze?*
- *Promislite gdje su granice strpljivosti protiv "grešnika".*
- *Koje grupe ljudi pripadaju našim zajednicama?*

2.2.2.3. Isus se služi svojom moći da donese radost (Mk 2,18-22)

Na početku stoji bilješka koja dopunjava izvještaj o djelovanju Ivana Krstitelja. Skupine Ivanovih učenika još su žive. One su ostale u Starom. S Isusom počinje Novo.

Farizeji: religiozna skupina u Židovstvu; skupina onih koji su se ogradili od svega što je bezbožno i nečisto; i njihovo ime to govori: čisti, odijeljeni. Nisu bili svećenici. Uživali su velik ugled i oblačili se tako da su se mogli prepoznati. Po njihovu shvaćanju sve životne situacije morale su imati obrazloženje u Mojsijevu Zakonu. Tko je doslovno ispunjavao Zakon, bio je sigurno spašen. Tako su nastale bezbrojne zapovijedi i zabrane; trebalo se držati svih tih propisa koje ljudi nisu bili u stanju niti zapamtiti. A Zakon, k tome, nikad ne mijenja nutarnje stavove. Stoga je prečesto Zakon došao u sukob s ljubavlju.

Znaci farizeizma:

Zakoni o sitnicama, pravednost na osnovi Zakona, vlastita umišljenost, osjećati se boljim od drugoga, prijetvornost, častohleplje, iznakažena i ukočena pobožnost.

Isus priznaje njihov žar. Sve pokušava da i njih pridobije. Isus praktičnim ponašanjem drma ukočeni sustav starozavjetne pobožnosti. Tako apsolutizira ono što ima samo pomoćnu ulogu, na primjer: post, lako postaje nastran, ponekad smiješan, uskogrudan, pa i bez ljubavi. Isus zadržava smisao posta, ali u podređenom smislu: on je u službi životnog razvoja. Isus sebe uspoređuje sa zaručnikom koji doživljava vrijeme radosti zajedno sa svojim gostima. "Doći će dani" misli se: ili posljednji ili dani Isusove muke. Ali naša molitva, naš post, naše čekanje obilježeno je svečanim svadbenim veseljem Uskrsloga.

U redcima 21 i 22. Marko dodaje slike. Slike su uzete iz svakodnevnog iskustava krojača i vinara. Tko od nas nije stajao pred narušenom kućom i nije rekao: bolje novu graditi! Ivanovi učenici ostali su u starom sustavu, a Isusovi učenici smiju doživjeti radost novog spasenjskog vremena. Prkršćanska Crkva odijelila se od Židovstva; tko još za tim žali?

Za razmišljanje:

- *Gdje sam slijep za radosti na novom putu spasenja?*
- *Kako danas doživljavam kršćanstvo?*
- *Gdje se Crkva opet sputava zaštitnim oklopom zakona i farizeizma?*
- *Znamo li samo držati "dobre stare predaje"? Koliko smo otvoreni za nove svježije oblike kršćanskog života?*

2.2.2.4. Isus se služi svojom moći da protumači zakon tako da on ne sputava nego oslobađa (Mk 2,23-28)

Isusov odnos prema njegovu Ocu tako je temeljito nov da on zbog njega svugdje nailazi na otpor. Ali njegova zadaća jest nas osloboditi za slobodu djece Božje. Prilazi farizejima i pokazuje im na njihovu vjerskom dokumentu, Pismima Starog Zavjeta, da su bogoslužje prometnuli u suštu suprotnost; šabat je radi čovjeka! Nečuvena smjelost! Toliko smjela da je i danas uskogrudni duhovi uskogrudno objašnjavaju. Isus se ne boji slobode. Zapravo: tko drugima propisuje mnoge zakone i propise, ima te druge u rukama. To znaju svi dikatori. Snaga može tlačiti, ali i oslobađati. Isus nas oslobađa u konkretnoj situaciji, a ne sputava snagom božanskog autoriteta za opredjeljenje u krutost bezživotnih propisa.

Za razmišljanje:

- *Koji smisao vidite u nedjelji?*
- *Bi li Isus nedjeljom pomagao obitelji X pri gradnji kuće?*
- *Doživljavate li vjeru kao oslobođenje?*
- *Kako bi se u vjerskom odgoju moglo odgajati za slobodu djece Božje?*

2.2.2.5. Isus se služi svojom moći da nas oslobodi za služenje ljudima; protiv toga diže se otpor (Mk 3,1-6)

Nestalo je one nepomućene radosti kojom su se ljudi Isusu radovali pri prvom njegovom nastupu u Kafarnaumu.

Isusov novi put dijeli ljude: mnoštvo i dalje traži njegovu blizinu dok pismoznanci i farizeji sve sigurnije zaključuju: Isus je krivovjeric; on vodi u zabludu. Treba sve poduzeti da on umukne. Takvo shvaćanje vriježi se sve više i ukrućuje srca sve dok ne padne i konačna krilatica: ubiti ga. I religiozne skupine nalaze putove kako će neželjenim osobama smrtno začepiti usta.

Isus ostaje vjeran svom poslanju: on izgovara svoju spasiteljsku moćnu riječ. Dobro propustiti – to je već zlo. Šabat je šabat – Isus ne dijeli bogoslužje od pomoći čovjeku.

Plan izvještaja:

1. Situacija	- Subota, čovjek usahle ruke; farizeji
2. Isusov nastup	- iznenadna napetost; protivljenje farizeja
3. Pobuda u Duhu	- Isus, potaknut Duhom Svetim, zahtijeva osobni stav
4. Ozdravljenje	- riječ s opunomoćenjem
5. Odjek ili jeka	- negativno: namjera – ubiti ga.

Ovdje završavaju prepirke. One pokazuju kako je Pracrki bilo jasno da je Isus Mesija i što je sloboda novog naroda Božjega.

2.2.3. Isusovo djelovanje vodi k razdiobi ljudi (3,7-3,35)

U idućim odlomcima 3,7-3,35 jasno prepoznajemo evanđelistovu - redaktorsku ruku. Obaviješteni smo o Isusu i moramo se pitati kako stojimo prema njemu.

2.2.3.1. Usprkos protivljenju, Isus nastavlja svoje djelovanje (Mk 3,7-12)

Sažeti prijelaz. Isusovo osloboditeljsko, spasiteljsko djelovanje dopire do svih koji ga traže. Spasonosno je doći u dodir s Isusom. On se povlači opterećen teretom mnogih. Zli duhovi moraju mu se pokloniti. Ali njima ne dolikuje da budu svjedoci Sina Božjega. Na njihova usta izrečeno je unaprijed ono što vjera učenika dugo još neće shvatiti (rr. 11-12).

2.2.3.2. Isusovo djelovanje širi se pozivom Dvanaestorice (Mk 3,13-19)

Kao i u 1. poglavlju (1,16-20), nakon sažetog pregleda Marko dodaje izvještaj o pozivu. Isus okuplja novi narod Božji. Iz velike skupine učenika Isus određuje Dvanaesticu koje prozva apostolima. Kao što je Bog, po Mojsiju na gori Sinaju uspostavio stari narod, tako i drugi Mojsije ide na brijeg i zove one koje hoće. Jasno je što hoće; poziv je dar Isusove posvemašnje i ničim ograničene slobode. Pripazi na svečani stil i usporedbu između 12 izraelskih plemena (Stari Savez) i Dvanaestorice (Novi Savez), koju je on "stvorio". "Dvanaestorica" – i u njihovoj sredini Isus. Smiju biti s njim ("ako želiš nekoga upoznati, daj da stanuje kod tebe godinu dana"). Na prvom je mjestu Petar. (Njegovo je ime zacijelo izmijenjeno poslije, kad je Petar djelovao u grčkom govornom području). "Petar – stijena" ima simbolično značenje za čvrstoću koju će on morati dati Crkvi (Usp. Lk 22,32). Taj se čin ubraja među one odlučujuće znakovite i proročke Isusove geste na kojima se temelji Crkva. Zadaća tih ljudi je: "Zajedništvo s Isusom i sudioništvo u njegovu poslanju" i u njegovoj moći (r. 14; usp. Mk 16,15-20). Činjenica da je jedan od tog Isusova izabranog kruga postao njegovim izdajicom ostaje tamna tajna povijesti spasenja.

Za razmišljanje:

Koja su svojstva potrebna današnjem apostolu?

2.2.3.3. Nerazumijevaje u krugu rodbine (Mk 3,20-21)

Isus je pokrenuo lavinu koja će se sručiti i na njega samog. Ovi redci pokazuju koliko je novo i potpuno vjernom Židovu neshvatljivo ono što Isus čini. On osniva novu vjeru. Vjeru otaca sada treba zamijeniti nečim drugim. Isusova rodbina iz toga zaključuje da je Isus skrenuo pameću.

2.2.3.4. "Stručnjaci" ga ne razumiju (Mk 3,22-30)

Farizeji predbacuju Isusu da je opsjednut. Belzebul (gospodar stanova) vjerojatno znači "poglavica zlih duhova" ili Sotona. Isus se nečuvenoj kleveti opire jasnim, dostupnim i po sebi shvatljivim obrazloženjem. Sotona, koji želi posjedovati i zarobljavati, ne istjeruje sebe samog. Tko tako govori i unatoč onome što ja činim – nadvladavam zle sile – taj griješi protiv svakog zdravog ljudskog zaključivanja i protiv Duha Božjega; to je onda svjesna i namjerna zloća, te se ne može oprostiti dokle god traje takva neutemeljena zloća.

Uvod u tu Isusovu samoobranu jest ovdje prvi put upotrijebljen svečani izričaj: "Amen – zaista kažem vam... ". Bog nikoga ne prisiljava i nikome ne uzima slobode. Tko se u takvoj neizmjerljivo dubokoj zloći odupire Duhu Svetom, ne može više niti kroz svu vječnost doći pod bolji utjecaj gdje bi našao oprostjenje. Izvrnuti red naglavce, pa vidjeti u Božjem posvećujućem Duhu đavolsko djelo, to je jedinstveno teško stanje. To može prosuditi samo Sin Božji, koji živi u punoj mesijanskoj svijesti.

Za razmišljanje:

- *Koje znakove Kraljevstva Božjeg možete danas navesti?*
- *Što je grijeh protiv Duha Svetoga?*

2.2.3.5. Nova Isusova obitelj (Mk 3,31-35)

Iz ovog mjesta ili iz Iv 2,4 zaključiti, da Isus odbija Majku i rodbinu, bilo bi protiv njegove spasiteljsko-mesijanske uloge. Odlomak nas želi upozoriti da pripadnost novom Božjem narodu ne ovisi o vanjskim čimbenicima, na primjer: o rodbinskim vezama; to je naprotiv, duhovna zbilja: zajedništvo pogleda, nazora, prihvaćanja Božje volje.

2.2.4. Razdioba kroz prispodobe (4,1-34)

Dosad smo promatrali Isusovo moćno djelovanje. Ono je Isusu pribavilo vjernih sljedbenika i zlonamjernih protivnika. Isus namjerava ostvariti novi poredak u Kraljevstvu Božjem. U prispodobama nam je približena ta otvorena, a ipak tajanstvena stvarnost Božjeg Kraljevanja.

2.2.4.1. Prispodoba o sijaču (Mk 4,1-20)

Isus je bio majstor govora u prispodobama. Njihov literarni oblik upoznat ćemo na primjeru prispodoba iz Lukina evanđelja. Jednostavni tijek svakidašnjeg života ili prirode služi Isusu da nam dočara spasiteljske istine u Kraljevstvu Božjem. Redci 1-9 ovako se raščlanjuju:

- a) Evanđelistov redakcijski dio s naznakom mjesta, opisom situacije, najavom prispodoba (rr. 1-2)
- b) Sama prispodoba (rr. 3-8) i
- c) "Buđenje" (9).

U uvodu smo primjetili da Marko nije oblikovao ovu prispodobu jer je ona postojala već prije njega.

Mnoštvu svijeta pripadamo i mi. Isus bira sliku života iz svakidašnjice u Izraelu. Samo našim ušima zvuči pomalo čudno kad se govori o sijanju uz put ili ispod trnja. Ali to je vezano uz uobičajeni način sjetve u Izraelu: tko putuje Izraelom, upoznaje se s kamenitim i trnovitim tlom i puteljcima uzduž i poprijeko.

Naša se pozornost ne usmjeruje smo na tlo nego i na sve pojedinosti, kao što je sjeme, sijač. Time je naznačena duhovna zbiljnost koja se – još i danas događa s Isusom i oko njega. Pracrkva time govori o sebi i o nama. Stoga smo i mi – kao razumni slušači – pozvani na nadu. Redci 10-12 umetnuti su: to je razmišljanje o smislu prispodoba. Razmišljanje "u četiri oko" (nasamo). Prispodobe su Isusova propovijed o Kraljevstvu Božjem. Tko je "unutra", a tko "vani", ovisi o otvorenosti (očiju i ušiju) srca. Tvrdekornost nekih, koji sve to doživljavaju, vide i čuju, ostat će nam problematična. Želi li Bog tu tvrdokornost? Da li Bog nekoga odbija? Trebalo bi radije reći: Nažalost, tako je. Izražava se činjenica: Isusovi čini prouzrokuju na primjer: kod nekih vjeru, a kod drugih namjere kako da ga ubiju.

To je upozorenje nama: da ozbiljno uočimo kako Isusovo navješćivanje Kraljevstva Božjeg dijeli ljude, te da lakoumno ne gubimo vrijeme. Zbog naše slike o Bogu teško prihvaćamo ovu Kristovu poruku. Ta nam slika o Bogu očituje u koji tabor spadamo. Redci 4,13-20 predstavljaju pracrkveno tumačenje prispodoba. To ćemo tumačenje na sebe primijeniti tako da odgovorimo na ova dva pitanja:

- a) *Kako se osjećamo kao sijači? Kako ljudi primaju našu poruku?*
- b) *Koje tlo smo mi?*

2.2.4.2.

Naredni odlomak (4,21-25) sadrži zbir izreka kojima se želi reći da poruku prispodoba o Kraljevstvu Božjem treba poslušati i prihvatiti. Dijelovi ovog zbira izreka u drugih evanđelista stoje u sasvim drugom sklopu. Tako se Mk 4,21 nalazi u Mt 5,15 u okviru Besjede na Gori i Mk 4,25 u Lk 19,26 u vezi s povjerenim talentima.

I ovdje se opet jasno vidi da su evanđelja zapisana vjerska predaja Pracrkve. Zajednica se potiče da bude svjetlo, otvorena i spremna za slušanje Božje Riječi, jer o pripravnosti ovisi koliko će se tko obdariti Riječju. Ove slikovite izričaje Marko izravno primjenjuje na prispodobu o sijaču, gdje je na primjer: i kamenitom tlu darovano sjeme, ali ono nije donijelo ploda.

2.2.4.3.

Prispodoba o sjemenu koje samo raste (Mk 4,26-29) prva je prispodoba o Kraljevstvu Božjem u Marka. Smisao leži u tome da sjeme raste "samo od sebe" (grčki "automate" = automatski). Slika točno odražuje zemljoradnikov doživljaj: on priprema sve, ali na sam rast ne može utjecati. Ne bi, dakle, bilo u skladu s prispodobom reći da mi ne možemo ništa učiniti za rast Kraljevstva Božjega, da ono raste automatski. Naprotiv, mi moramo uraditi sve što na nas spada: pripremiti tlo i sjeme. Tek sam rast jest tajna koja pobuđuje divljenje; to je djelo Božje. "Vrijeme žetve" doziva nam u svijest konačnu žetvu; a u međuvremenu ne smijemo klonuti.

2.2.4.4.

Druga prispodoba o Kraljevstvu (4,30-32), u kojoj je Kraljevstvo Božje uspoređeno s gorušičinim zrnom, još jasnije odražuje situaciju prvih kršćanskih zajednica: poslani evanđelje o Božjem Kraljevstvu propovijedati svim ljudima, one tek polako napreduju. Ostaju malo stado, koje ni u kom slučaju ne oblikuje svjetsku povijest. Velika je suprotnost između naloga i ostvarenja. Kršćanima je potrebno ohrabrenje. U takvoj prispodobi nalaze oni iskreno sokoljenje. Sada još malo i beznačajno kršćanstvo postat će sigurnim zavičajem. Skriven drag dojam ostavlja ne ponosni cedar, nego zgodna kita cvijeća!

2.2.4.5.

Posljednji redci (4,33-34) priključeni su prispodobi i daju nazrijeti nešto od crkvenih struktura: narod Božji sluša i prima Riječ koju učenici obrazlažu. Učenici pritom to bolje shvaćaju jer su bili u školi Isusovih učenika, u prisnijem zajedništvu s njime. Učenici su pravi nosioci Poruke.

Za razmišljanje:

- *Koji problemi ometaju naše obitelji i župne zajednice u slušanju Božje Riječi?*
- *Što nam želi reći zbirka prispodoba*
  - umornima,*
  - lijenima,*
  - nestrpljivima,*
  - zagrijanima za Kraljevstvo Božje?*
- *Da li sam u svom životu iskusio da je Duh Božji iznenada pogodio nekoga nekom riječju Svetog Pisma?*
- *Proučite natuknicu Prispodoba u RBT!*

2.2.5. Na vrhuncu moćnog djelovanja – tko je Isus? (Mk 4,35-5,43)

U ovim odlomcima Marko se služi već postojećom zbirkom izvještaja o čudima. Pojedini su izvještaji međusobno povezani naznakama vremena ili mjesta, a sama situacija sadrži neku poruku (kerigmu). Svim je izvještajima zajednički cilj – nama postaviti pitanje: Iz svega što je ovdje rečeno – tko je za tebe Isus?

2.2.5.1. Isus očituje svoju moć nad razbješnelom prirodom (Mk 4,35-41)

Možda već imamo dosta iskustva i izvještajima o čudima pa bismo sami mogli izraditi plan ovog odlomka. Molim vas, uzmite ceduljicu i napišite nešto o ovih pet točaka:

1. *Situacija (nevolja, tko? što? kada? kako? gdje?):*
2. *Isusovo ponašanje (Isus se povlači):*
3. *Uznemireno pitanje učenika:*
4. *Znakoviti izvanredni čin:*
5. *Jeka – produbljena Isusovim pitanjem: (Tko pozna starozavjetnu pripovijest o Joni, naći će ovdje mnoge usporednice s njome). Ova napeta pripovijest o vjerničkoj tjeskobi na nesigurnu i olujnu tlu i o moći što spasava onoga koji ima isključivo i potpuno povjerenje u Isusa, uvijek će ostati slika Crkve i povijesti osobne vjere.*

Ovdje se samo može preporučiti: u razmatranju i molitvi staviti se na stranu apostola sa svim pitanjima, strahovima i sumnjama – da bismo spoznali spasenjsko Isusovo djelo za današnju Crkvu i svakog pojedinog od nas. Možda će se tada naći uvjerljiv odgovor na pitanje: Tko je Isus?

2.2.5.2. Isus očituje svoju moć nad nasiljem zlih sila (Mk 5,1-20)

Ovdje počinje niz izvještaja o čudima koji su kao zbirka postojali već prije sastavljanja prvog evanđelja. Marko je ovim prikazima opširniji i riječima bogatiji nego obično. Odlomci jasnije odražuju početničko misioniranje pogana (Geraza leži istočno od Jordana, u Transjordaniji). Prvih pet redaka ovog izvještaja o čudu opširno opisuju bolesnikovo stanje. Marko na taj način ističe Isusa i svoju sliku Krista: on je veći od bilo koje veličine i moći, ma kako ona bila strašna.

Zloduh se brani. Time se ističe njegova nemoć: on se baca pred Isusa i oslovljava ga Sinom Božjim, nazivom koji mu pripada. U retku 7 zloduh Isusa zaklinje, ali i to zaklinjanje samo pokazuje da je Isusova moć već unaprijed priznata makar nasuprot njemu stoji i legija (20.000) zloduha. Egzegeti misle da je ta pojedinost preuzeta odande. Ali za Židove ta pojedinost znači još nešto više: da su zlodusi toliko nečistiji od (zakonski) nečistih svinja te se svinje utapaju kad oni u njih ulaze. To još jednom naglasuje Isusovu moć. On je zloduhe natjerao u more. Nitko ne mora žaliti za svinjama. Zemlja je očišćena od zlih duhova. Jasno su prepoznatljive mitološke predodžbe (mitološki = svijet je bojno polje između dobrih i zlih duhova).

Učinci: Mir u dotada nemirnu čovjeku; strah; razlaganje Isusova djela; napokon svjetina odbija Isusa; samo ozdravljeni želi poći za Isusom: on ima postati samostalan vjesnik spasenja.

- situacija ranokršćanskih navjestitelja.

Za razmišljanje:

- *Kojih se zlih sila mi danas u svijetu plašimo?*

- *Što nam ulijeva povjerenje u Isusa?*

2.2.5.3. Isus očituje svoju moć nad neizlječivom bolešću i smrću (Mk 5,21-43)

Marko bilježi da se ovo događa na drugom mjestu i povezuje dva izvještaja. Opet je Isus okružen mnoštvom ljudi. Isus nastupa kao "liječnik ljudi" – spasenje ne pozna granica za onoga tko pun pouzdanja vjeruje. Bolesna žena ozdravljuje. Isus je povjerljivo oslovljava "Kćeri!". Suprotni stav ljudi prema Isusu izaziva i u nama odluku: Jesam li kao žena, kao upravitelj sinagoge ili se smješkam na takvu poruku?

Isusova moć dokazuje se pobjedom nad smrću.

Čovjek je krhak sve do kraja života, ali nudi mu se novi život (književni rod uskrišavanja mrtvih obradit ćemo opširnije u Ivanovu evanđelju).

Za razmišljanje:

- *Kako Isus gleda na smrt (usp. Iv 11,11)?*

- *Što znači vjerovati? (pokušajte dati pet različitih odgovora).*

2.2.6. Unatoč moćnih spasiteljskim djelima – neprihvaćen i odbačen (Mk 6,1-31)

2.2.6.1. Odbačen od svojih zemljaka (Mk 6,1-6)

Ovjenčan očitovanjima svoje moći Isus je želio u ljudima probuditi pouzdanje i vjeru. Dokle dopire ta vjera? Jedni se Isusu dive, drugima se pred tim čovjekom nameću ozbiljna pitanja, a oni koji bi ga morali najbolje poznavati, najmanje se izdižu iznad onoga što neposredno očima vide. Stanovnici Nazareta tipično su oni koji "gledaju, gledaju – i ne vide, slušaju, slušaju – i ne razumiju" (Mk 4,12). Isusova braća i sestre jesu njegovi bratići i sestrične, kako tumači katolička predaja u svjetlu Marijina djevičanstva, jer je u Židova bio običaj da se i bratići i sestrične zovu braćom i sestrama. Svjedoci Jehove ovdje vide potvrdu da je Isus imao četiri brata, a tako i neke sestre.

Pitanja o kojim ljudi razgovaraju kreću se oko:

- a) njegova nauka
- b) njegovih čina
- c) njega samoga

Za razmišljanje:

- *Gdje gledajući (površno) previđam (ono pravo)?*
- *Kako se danas očituje i prihvaća proročka služba u Crkvi? (usp. LG 12a i 35a i natuknicu Prorok u RBT).*

2.2.6.2. Isus proširuje svoje djelovanje poslanjem Dvanaestorice (Mk 6,6b-13)

Rana Crkva vidi u Isusu Prasliku misionara. On je Očev poslanik. Apostoli će preuzeti Isusovu zadaću. Svaki misionar ima se ugledati na Isusa iz Nazareta. Na početku je misioniranje uvijek hodanje od mjesta do mjesta (u pokretu). Za to prikladan jest, čini se, čovjek, koji ne postavlja uvjeta. Takvim ga riše ovaj odlomak. Prihvaća gostoprimstvo jedne obitelji i ostaje ondje da ne bi nastalo takmičenje oko posluživanja ili da apostol ne bi došao u napast da za sebe traži bolje. Nakon putovanja kroz pogansku zemlju Židov bi otrešao i prašinu s cipela kad bi prekoračio izraelsku granicu. Time bi jasno očitovao da je kultno-religiozno odijeljen od pogana. Taj postupak ima sada postati svjedočanstvom protiv onih koji ne slušaju Poruke. Evanđelje je Božja ponuda; ni u kojem slučaju nešto što bi bilo prepušteno hirovitoj samovolji. Poruka zahtijeva opredijeljenje i mora se tako i nuditi: kao zov na obraćenje, kao oslobođenje svijeta od zlih sila i kao spasenje iznutra (mazanje uljem – ulje ide pod kožu, liječi iznutra prema van).

Za razmišljanje:

- *Da li misije danas imaju smisla?*
- *Kada je potrebno od nekoga "dići ruke" ("otresti prašinu" s obuće)?*
- *Koja je razlika između pomoći nerazvijenim zemljama i misija?*
- *Što ti govori rečenica: "Daj sve, i sve je tvoje"? Što je siromaštvo?*

2.2.6.3. Isusu prijete oporba i političkih vlasti (Mk 6,14-29)

Herod (Antipa – ne Herod Veliki) čuje govoriti o Isusu. Hvata ga nemir. On je bio dao odrubiti glavu nevinoj Ivanu Krstitelju. U Židova je tada vladalo mišljenje da se nevino ubijeni može vratiti. Evanđelist donosi usput neke pučke odgovore na pitanje "Tko je taj koji čini ta silna djela?" te pokazuje koliko su zbrkana bila mišljenja o Isusu. Ipak, on je negdje u redu proroka posljednjih vremena.

Izveštaj o Ivanovoj smrti ovamo je naknadno unesen. Bio je nagoviješten u Mk 1,14. Valja uočiti i usporednicu između Herodova kukavičluka ovdje i Pilatova u Isusovu pcesu. Dok Ivan završava u tišini groba, o Isusu će se govoriti tek nakon njegova uskrsnuća.

Za razmišljanje:

- *U čemu se Isus razlikuje od osnivača velikih istočnih religija?*
- *Potraži biblijske citate uz izreku: "Bolje podnositi nepravdu, nego li je nanositi."*

2.2.6.4. Isus se dijeli od naroda i posvećuje se učenicima (Mk 6,32-31)

Marko nastavlja kao da je dužan držati se povijesnog redosljeda. Isus je još uvijek okružen mnogima pa se s apostolima koji se vraćaju želi malo odmoriti. Najavljuje se novi značajni odlomak.

2.2.7. Moćni i brižni pastir svoga naroda obraća se poganima (Mk 6,32-8,30)

Marko daje dojam kao da je Isus sada otišao daleko izvan židovskog područja poganima navješćivati Radosnu vijest. Isus pritom posvećuje više pažnje svojim učenicima. Sa svih strana narod hrli i gura se oko Njega: nameće se usporedba s dobrim pastirom.

2.2.7.1. Pet tisuća nahranjenih – Isus mesijanski pastir – novo čudo s manom (Mk 6,32-44)

Isus prelazi preko jezera da bude posve sam; mnoštvo grne preda nj. Ti podaci jačaju u nama dojam da Isus kao novi vjesnik i donosilac spasenja ima oko sebe novi narod Božji. On se očituje pastirom zajednice. Slika je ponešto jednostrana. Po Ez 34,16 pastir mora tražiti izgubljene ovce, vratiti zalutale, poviti ranjene, okrijepiti nemoćne, bdjeti nad zdravima. Ovo nije nipošto slika Božjega naroda koji se pasivno prepušta svećenstvu da ga vodi.

Hrana za 5000 nahranjenih djelo je dobrog pastira, nešto između Posljednje večere i mane u pustinji. Paralelizmi uzor-ispunjenje veoma su omiljeni u Bibliji. Ovdje je Isus novi Mojsije, koji vodi novi Božji narod i hrani ga novom nebeskom hranom. Riječi r. 41 slične riječima nad kruhom na Posljednjoj večeri. To je priprema za shvaćanje euharistije. Čudo se, u preobilju, događa za vrijeme dijeljenja hrane. Ne smatra se da postoji usporednica između mane i prepelica u SZ, te kruha i riba u Isusa. Svakako, Isus je više nego Elizej, više nego Mojsije. Tako ovo mjesto ima kristološko značenje.

2.2.7.2. U Isusu je vidljiva Božja moć (Mk 6,45-52)

Ovaj odlomak napisan je po pravilima izvještaja o bogojavljenu (bogojavljenje = ukazanje, objavljenje, otkivenje) – (nije izvještaj o spasenju!). Tu spada:

- a) Iznenadno, neobično viđenje (vizija)
- b) Strah svjedoka
- c) Nagovaranje, ohrabrenje i tješjenje time što objavljeni (ukazani) otkriva svoje ime, svoju osobu.
- d) Ukazani ili ukazanje se povlači (odlazi)
- e) Razgovor sa svjedocima koji po ukazanju primaju novu objavu.

Zadatak:

- *Pronađite u ovom odlomku navedenih pet točaka.*
- *Što su mogli apostoli shvatiti iz Isusove riječi "Ja sam"? Da li je to bilo njihovo uvjerenje (usp. Mk 8,21)?*
- *Koje bi postupke u mom životu mogla izazvati kriza vjere ili ih je već izazvala?*

2.2.7.3. Sažeti izvještaj o moćnom i nadaleko rasprostranjenom djelovanju pastira (Mk 6,53-56)

Obratimo još jednom pozornost na nebrojene nevolje u kojima ljudi žive. Potrebna im je prava pomoć. Samo tako mogu doživjeti Kraljevstvo Božje.

Za razmišljanje:

- *Koje usluge pruža naša župa sugrađanima u nevolji?*
- *Što ja osobno mogu činiti za moje susjede?*

2.2.7.4. Pitanje židovskih zakona o čistoći uzrokuje jaz između Isusa i Židova, ali stvara most k poganima (Mk 7,1-23)

Evandelist ima pred sobom ljude koji ne poznaju židovskih predaja. Nakon uvoda spominje dva konkretna primjera iskrivljene predaje. To obračunavanje s farizejskim izlaganjem Mojsijeva zakona Marko donosi neposredno prije Isusova djelovanja u inozemstvu, u feničkim gradovima Tiru i Sidonu. Pitanja o čistom i nečistom dovodi do jasnog razlučivanja: riječ je o iznakaženu i iskrivljenu čašćenju Boga zacementiranu pečatom: "Tako je uvijek bilo". Ta problematika postoji u svim religijama; to valja imati neprestano na pameti. Izaija je već sedam stoljeća pr. Kr. upravio ove prijetnje Izraelu i Judi (r. 6 = Iz 29.13). Redci 8-13 u našem odlomku farizejsko izlaganje zakona proglašuje licemjerjem i samovoljnim dokidanjem Božjeg nauma. Drugi je "slučaj" (rr. 10-13) teži nego prvi (rr. 3-4) jer se Božja ljubav suprotstavlja ljubavi prema bližnjemu. Isus i previše pozna stavove koji ljudima otežavaju život i dijele ih. Takve mane ili kataloge mana nalazimo češće u Sv. Pismu (usp. Gal 5,19-23). Zornost školskog primjera ne treba objašnjenja. Nečuvena dalekosežnost takvih Isusovih stavova vidi se po tome što on ruši granice koje su vrijedile kao neoborive, kao božanske. On ne pravi razlike između Židova i poganina. Kako li je moralo biti teško mladoj Crkvi, kako li se s oklijevanjem oslobađala židovskog kulturnog shvaćanja (usp. Dj 10,9-16).

Za razmišljanje:

- *Gdje i danas, po vašem mišljenju, u kršćanstvu ima predaja i zakona koji su slični farizejskim?*
- *Kako se zovu vrline suprotne manama nabrojenim u rr. 7,21-22?*
- *Koja je razlika između farizejske i Isusove slike o Bogu?*

2.2.7.5. Vjera poganke (Mk 7,24-30)

Isus i dalje krši ograde. On sam ide u inozemstvo, k poganima, i nalazi ono što uvijek traži u čovjeka: vjeru, povjerenje, pouzdanje. Izvještaj zacijelo ima pred očima ranokršćansko misioniranje pogana. Pokazuje kako se apostoli osjećaju dužni najprije ići Židovima. Prednost žene je u odlučnom povjerenju u Isusa: Na Isusovu riječ ona odlazi i nalazi zdravu kćerkicu.

Zadatak: Dovrši nekom slikom ovu rečenicu: Pouzdanje je kao...

2.2.7.6. Ozdravljenja gluhonijemog (poganina) – (7,31-37)

Isus otvara uši i usta za vjeru (Mk 7,31-37). Takav način izvještaja o ozdravljenju nama je sumnjiv. Trebali bismo usporediti niz izvještaja o čudima koja se u starini pripisuju velikim ličnostima – vladarima, filozofima i mudracima. Zapazili bismo da je Marko zadržao sve stilske značajke takvih izvještaja o ozdravljenju:

- a) Odvajanje od mnoštva; time se postiže čudotvorna riječ ili sredstvo ostane skriveno,
- b) Upotreba sredstava ili čarobnih postupaka kojima se postiže ozdravljenje; pljuvačka je omiljelo sredstvo za ozdravljenje oštećenih organa;
- c) Zapovijed držanja tajne omogućava naknadno stvaranje legenda ili zapovijed o šutnji ovdje ima drugi smisao nego li ona dana zlim duhovima.

U Mk, drukčije nego u drugim, posebno grčkim izvještajima o ozdravljenju, širi se jeka – Isusova stvar ne može ostati skrivena. Ona vodi k uskliku divljenja: Dobro je sve učinio!

Zadatak:

- *Potražite primjere u kojima gesta ruke djeluje ozdraviteljski i spasenjski.*
- *Pokušajte stvoriti hvalospjev kojega će sadržaj biti usklik iz Mk 7,37!*

2.2.7.7. Četri tisuće čudotvorno nahranjenih – slika euharistijske gozbe (Mk 8,1-13)

Ovo se čudo događa u pomiješano-poganskom području (za razliku od Mk 6,32-34). Isus stoji pred nama kao veliki učitelj (ljudi uza nj ostaju tri dana) i djelatelj čudotvornog kruha. Izvještaj, kao i onaj prvi o umnoženju kruha (6,30-44), jasno upućuje na euharistiju. Marko nam pritom posreduje teološke spoznaje njegove vjerničke zajednice: euharistijski kruh jest kruh života za svu Crkvu, koja se sastoji od Židova i pogana. Na izvještaj se nadovezuje rasprava koja ponovo pokazuje pravi smisao umnožavanja kruha: Isus objavljuje sam sebe. Tko njega ne želi shvatiti, neće nikad naći znaka koji bi mu omogućio vjeru potrebnu za slavljenje Gospodnje večere.

Vježba: Usporedite prvo i drugo umnoženje kruha (Mk 6,32-44 i Mk 8,1-13). Koje ste sličnosti i razlike zapazili?

2.2.7.8. Slaba vjera učenika – nevjera Židova (Mk 8,14-21)

U sklopu umnožavanja kruha Marko nam nastoji prenijeti Isusove riječi o farizejskom kvascu, riječi koje su prije toga očito stajale u nekom drugom sklopu. Isus stoji sam usred apostola i mnoštva. Njegovi učenici imaju drugih briga; nije im do Kraljevstva Božjega. Isus im to predbacuje tako neobično kao nikad dosad. Mi uvijek i svi spadamo među one kojima Isus mora otvoriti i uši i oči i srca. Kako li Isus mora osjećati izdajom svoju želju kad izabrani pastiri njegova naroda počnu, pod pobožnim plaštem, napasati same sebe.

Za razmišljanje:

- *Kojem dobru mogu dovesti vjerske sumnje?*
- *Što je potrebno da crkveni život zajednice nadraste vanjsku zaposlenost?*

2.2.7.9. Isus otvara oči da se može vidjeti njegovo djelovanje (Mk 8,22-26)

Betsaida bijaše mjesto na istočnoj obali Jordana na sjeveru Genezaretskog jezera. Čudnovato ozdravljenje slično je opisano kao ono u 7,31-37. Slično ga valja i razumjeti. Razlog zašto Marko ovdje uklapa ovo čudo moglo bi biti ono što je rečeno u r. 18: Isus predbacuje učenicima da svojim očima ne vide. Onda ovo čudo ima simboličnu zadaću: Isus slijepom čovjeku postepeno daruje vid. On može i nama otvoriti oči da vidimo.

Za razmišljanje: Razmislite unatrag o svom životu i pitajte se koji su događaji najvažniji za vašu vjeru?

2.2.7.10. Kraj i početak: Tko je Isus? (Mk 8,27-30)

Ovaj odlomak – smješten u Cezareji Filipovoj na izvoru Jordana, daleko na sjeveru zemlje – zaključuje prvi dio Markova evanđelja jasnom Petrovom ispovijeđu vjere. Ovdje sam Isus pita što ljudi o njemu misle. Petrov odgovor jest ispovijed vjere koju je suoblikovala poukrsna vjera. Samo tako se može shvatiti da dva retka kasnije isti Petar želi Isusa odvratiti od njegova poslanja. U istom smislu možemo shvatiti i zabranu da učenici nikome ne govore o Isusu. Ili možda Isus želi spriječiti pogrešno shvaćanje Mesije u smislu političkog osloboditelja? Možda su i učenici bili skloni tom pogrešnom shvaćanju (usp Mk 10,35-40). Uzmimo Petrovu vjeroispovijed u punom mesijanskom smislu. To će potpuno odgovarati Isusovim nastojanjima.

Za razmišljanje:

- *Koja su shvaćanja o Isusu danas rasprostranjena?*
- *Isus "Mesija" – koje sadržaje pripisujete tom naslovu?*

LITERATURA NA HRVATSKOM – Poticaj za daljnji studij

Deiss, L., Prva tri evanđelja, Zagreb 1968, 49-84

Duda, B., Uvodi i napomene uz knjige Novoga Zavjeta, Biblija, Zagreb 1975, 1234-1236.

Gozba siromaha. Uz evanđelje po Marku 10,17-27: VIR 1(1974) 3,24-25.

Harrington, W.J., Uvod u Novi zavjet, Zagreb, 1975, 129-160.

Przyrembel, E., Intervju s evanđelistom Markom: OŽ 27(1972) 413-415.

Škrinjar, A., Sinoptička evanđelja. Uvod, Zagreb 1970, 17-23.

Veoma značajno biblijsko otkriće. Starost Evanđelja po Marku, GK 11 (1972) 8(228) 5.

PRIJEVOD: Mag. Dragica Lončar

BIBLIJSKA LEKTURA: Mag Luka Marjanović, Đakovo

PASTORALNA LEKTURA: Josip Ban, Zagreb

PRILAGODBA, OBRADA I LITERATURA: Dr. Jerko Fućak